
‘El Ciervo’ fa 70 anys

No és una revista pensada per guanyar diners sinó per guanyar amics

Jaume Boix

La revista *El Ciervo* entra aquest mes de juny a l'any 70 de publicació ininterrompuda, és a dir de vida. Per a una revista, fer setanta anys és com un miracle, només cal veure les sonores celebracions d'alguns mitjans quan arriben, per dir-ho amb una paraula de moda, a la quarantena. Setanta anys seguits sortint sense descans donen a *El Ciervo* el títol de degana de la premsa espanyola de pensament i cultura. És una menció honorífica del mateix efecte pràctic, o sigui nul, que aquell *Decano de la premsa continental europea* que, amb orgull legítim, l'enyorat *Diario de Barcelona* exhibia a la capçalera. Benefici pràctic cap, doncs, si ens referim al més pràctic de tots, el pecuniari. Moral, sí: ens agrada i ens anima aquest honor perquè, a més, revela i ensenya una cosa que alguns no saben i altres s'estimen més no saber: que la revista degana de la premsa cultural espanyola,

la més veterana, la més resistent, la més perseverant, és catalana.

Una revista feta a Barcelona, escrita en castellà, amb col·laboradors de tot arreu i amb la meitat de subscriptors a Catalunya i la resta en totes (pocs, però en totes) les províncies d'Espanya i alguns a l'estranger (per al premi d'articles periòdics Enric Ferran que donem des de fa 42 anys rebem originals d'una quinzena de països). Això no agrada a tothom, prou que ho sabem, però és un fet que diu moltes coses: uneix i no separa, ens acosta i no ens allunya, ens fa més grans, ens fa ser més i no més pocs.

Quan va néixer *El Ciervo*, l'any 1951, manaven al món Truman, Churchill i Stalin, i a París s'hi va firmar el tractat que donaria lloc, l'any següent, a la Comunitat Europea de l'Acer i el Carbó, la CECA, pre-

L'avantatge del paper és que la visió en perspectiva queda impresa i el pensament que l'acompanya, acumulat.

història de la Unió Europea. Schuman, Adenauer, De Gasperi, pares de la millor utopia que ha vist el segle XX, avui potser, per a molts, simples notes a peu de pàgina, eren protagonistes reals d'uns fets contemporanis, eren part de l'actualitat, és a dir, aquell magma que alguns anomenen la història en brut o al forn: els fets que passen en un continu amorf, incert i simultani als quals els mitjans donen forma (informen) i miren d'ordenar i entendre.

Catalans que pensen en francès

D'aquella fecundació d'Europa, molt més educada que el rapte per part d'un Zeus engelosit en tots sentits, *El Ciervo* n'era testimoni. Ja hi era, diguem —i, com el dinosaure de Monterroso, encara hi és, diríem. Això marca, dona caràcter: quan avui *El Ciervo* declara el seu europeisme no es pot obviar que va conèixer Jean Monet; o que va veure donar el Nobel a Mauriac, l'any 1952, i va créixer amb Maritain quan es parla d'humanisme cristià. No són exemples triats perquè sí, sinó perquè es deia llavors que *El Ciervo* era «una revista espanyola feta per catalans que pensen en francès» —tot i el *faible* anglòfil, d'entre altres, els Gomis: Graham Greene, Joan; Chesterton, Llorenç, aplicat lector, a més, de *Punch*.

Els anys donen perspectiva. No és el mateix veure caure el mur de Berlin si abans has vist, sorprès, com l'alçaven un mes d'agost i sense poder saber, només sospitar, les conseqüències que tindria. No és

el mateix conèixer aquests fets en un llibre que viure'ls (o, si més no, veure'ls) en directe, igual que no es veu de la mateixa manera una pel·lícula si ens diuen com acaba: l'*spoiler* l'espatlla.

Ara sabem que l'Europa federal dels pares fundadors continua sent un somni i no una construcció perfecta, però també que els sis primers de la CECA som 27 i que acabat del tot no ho està mai un edifici que s'adapta a nous usos i circumstàncies canviants. No és el mateix néixer en un Estat social i democràtic de dret i benestar que veure com s'aconsegueix constituir-lo, vencent obstacles, amb passes endavant i enrere, acords i desacords, avenços, desencerts. No és el mateix viure una crisi per primer cop, quan sembla la fi del món, que haver-ne vist de tots colors i per a tots els gustos. No es percep igual la ràbia dels altres si t'ha assaltat i destrossat la redacció i t'ha amenaçat de mort un V Comando Adolfo Hitler, com ens va passar el 1973, en plenes convulsions agòniques de la dictadura.

L'avantatge del paper és que aquesta visió en perspectiva queda impresa i el pensament que l'acompanya, acumulat. La de les tecnologies digitals és que pots consultar-lo des de casa amb un sol clic. No tot el gruix, de moment, però quasi: només ens queda algun buit per completar la digitalització de la col·lecció sencera. Poca cosa i pocs diners. Esperem trobar-los per poder posar a disposició de tothom la nostra

hemeroteca, un dels projectes que volem aconseguir amb l'aniversari. Perquè per les pàgines dels 780 números d'*El Ciervo* publicats fins ara hi ha passat una bona part del millor pensament de la segona meitat del segle XX i les dues primeres dècades del XXI, i amb tota modèstia s'ha de dir: la col·lecció d'*El Ciervo* és un patrimoni cultural que hem de preservar, enriquir i fer-lo el màxim d'accessible.

—Pensament i cultura? Això vol dir pràcticament tot: defineixi's —demana a les xarxes un jove que vol saber quin peu calcem abans de perdre temps llegint-nos i esbrinant-ho. Bé, per començar aquest pensament no és únic ni singular, sinó plural. Llorenç Gomis, que la va dirigir 50 anys i una mica la coneixia, deia que *El Ciervo* no és una revista de pensament cristià sinó de cristians (o no) que pensen.

És així. La liberalitat profunda d'*El Ciervo* impedeix demanar a cap col·laborador en què o en qui creu o si creu en res o algú. Per escriure a *El Ciervo* no hi ha més requisits, etiquetes o prejudicis que tenir coses interessants a dir i procurar dir-les bé, d'una forma educada, intel·ligible i gens pedant. *El Ciervo* no es fa per ensenyar sinó per aprendre. Amb cada número mirem d'aprendre alguna cosa que no sabem, i que això pagui la pena, vull dir que justifiqui el preu que el subscriptor n'ha pagat.

Una sola raça: tots

—Però una certa tendència ha de tenir, uns principis —veig encara insatisfet l'inquisidor. Doncs... més que tendència o principis, preferim inclinacions o simpaties, molt extensament compartides. Pouades, sí, d'aquest humanisme que per a alguns és d'inspiració cristiana, més poètica si es vol, i per a d'altres, més prosaica i terrenal: obertura de mires, cultiu de totes les formes de l'esperit, és a dir, de la intel·ligència, les arts, les lletres; llibertat i justícia, més igualtat, més fraternitat; federar i no separar, menys fronteres, menys banderes, més Europa, Nacions Unides, l'aspiració a una governança mundial, un sol mar (net), un sol cel (clar), una sola raça (tots); la democràcia representativa com a millor forma de govern mentre no es demostrï el contrari; una fe raonable que la bondat de les persones és una mica superior a l'habilitat de dissimular-la, l'esperança optimista que podem fer aquest món millor, i la caritat indulgent per perdonar-nos quan el fem pitjor. Ja es veu que a *El Ciervo* hi cap quasi tothom.

El Ciervo és també una revista independent i modesta. Independent de qualsevol poder: econòmic, polític, cultural, religiós, social... No depèn de ningú més que dels subscriptors. I per això és modesta, perquè té consciència (quin remei!) de les pròpies limitacions i els comptats recursos disponibles. Per força

Pels 780 números d'*El Ciervo* hi ha passat el millor pensament de la segona meitat del segle XX i les dues primeres dècades del XXI.

Llorenç Gomis, que la va dirigir 50 anys, deia que no és una revista de pensament cristià sinó de cristians (o no) que pensen.

els penjen. Durant un temps semblava que la millor manera de garantir la independència dels mitjans era enfortint-ne el tramet empresarial i la base econòmica, primer amb publicitat, després amb grans inversions. El que veiem és que els condicionants econòmics i financers creen dependències sovint més fortes que les polítiques.

La crisi del periodisme ho és, sobretot, de les empreses periodístiques, pendents sempre d'un fil: quan perden diners, per pagar deutes; si en guanyen, per no perdre'n. Mal negoci. *El Ciervo* no és una revista pensada per guanyar diners sinó per guanyar amics. Es tracta de conformar una comunitat de gent interessada, d'amics que volen continuar rebent-lo, que els agrada llegir-lo i que se senten responsables, participants i factòtums del miracle que vagi sortint. No és qüestió de molt sinó de prou. Tot i que com més millor, mentre siguem un nombre suficient per anar pagant les despeses (d'una austeritat monacal, això sí) *El Ciervo* seguirà.

Subscriber metge d'Alcorcón

La revista ha sabut crear un bon vincle amb els lectors. Els anys hi ajuden però també, ai las!, tenen un límit. Fa pocs dies un metge d'Alcorcón, de 56 anys, ens enviava una emocionant carta explicant que a casa seva tenien *El Ciervo* de tota la vida. El pare deixava cada número sobre la taula perquè els fills el descobrissin, el fullegessin, i sovint servia per animar

converses familiars. Deia que ara el seu pare, passats els 90 i amb dificultats per llegir, li havia demanat amb recança que el donés de baixa. A ell li va semblar que alguna cosa es trencava, entre el pare i ell, entre ell i el seu jo, entre els dos i la revista, i que això no podia ser: ha donat de baixa el pare i s'ha subscrit ell «en homenatge al pare i en agraïment a la revista», diu. Aquest lligam.

Aquest del doctor madrileny és un bonic exemple que pot explicar —en part: tant de bo fos més seguit— perquè *El Ciervo* aguanta tant, número rere número, quan tantes revistes han anat morint. Hi ha alguna cosa més? Fa 70 anys que ens ho preguntem. ●

Jaume Boix és director d'*El Ciervo*.

El germà gran

Soledad Gomis Bofill

Sempre he vist *El Ciervo* com un germà gran, un germà molt intel·ligent, però poc dotat per a la vida pràctica, com hi ha algunes persones. Així doncs, la revista era el fill gran dels meus pares. No es van conèixer a *El Ciervo*, però.

Roser Bofill i Llorenç Gomis.

La revista va néixer el 51 i la Roser Bofill s'hi va afegir uns cinc anys més tard. Amb el Llorenç Gomis eren amics i un dia ella li va comentar que l'Antoni Comas li havia posat un 10 en un exercici de redacció. Estudiava per a assistent social. El meu pare li va oferir de col·laborar a *El Ciervo*. I la Roser es va convertir en la primera dona del cercle de la revista; inicialment a les tertúlies en què debatien temes i estil dels articles, després com a redactora. Es

va passar dècades anant cada dia a Calvet, 56. Redactora, redactora en cap, sotsdirectora, codirectora, directora... tant se val el nom de la feina. Se'n convertiria en l'ànima per la seva extraordinària capacitat de comunicació i d'atenció a amics i col·laboradors.

El Llorenç n'era fundador i director: hi era cabdal. Seva era la línia editorial i l'estil, el substrat poètic, cristià i irònic. Però alimentar la família no es podia fer des d'*El Ciervo*. Així que primer, va haver de treballar a d'altres mitjans i, després, va poder treballar a d'altres mitjans. La Roser va estar sempre a la revista. Va renunciar a diverses possibilitats professionals per no desemparar *El Ciervo*.

Per això, els dinars, a casa, giraven al seu entorn. Si venien junts de la redacció, perllongaven el que tinguessin entre mans; si ell no hi havia anat —moltes vegades, força anys— llavors la Roser el posava al dia. No sempre el tema era sobre continguts i col·laboradors. A vegades era sobre a qui es podia anar a demanar un anunci. Era la menys agradable de les seves dedicacions.

El Ciervo va anar creixent i superant entrebancs, sempre entre nosaltres. Però també va formar la seva pròpia família: els redactors o els amics venien sovint a dinar, o a visitar els pares on fóssim de vacances. Alguns, fins i tot es quedaven a dormir quan estaven deprimits —i érem quatre germanes!

Per a nosaltres, les filles, va ser un privilegi conèixer gent tan diversa i interessant, també divertida. Al llarg dels anys es va formar un grup de col·laboradors i amics tan fidel que la revista ha donat alè i l'ha rebut, el rep, de desenes de persones. Amb totes elles celebra els 70 anys.